Patria

6.3.2024

Eduskunta
Tulevaisuusvaliokunta

Asia: E 58/2023 vp Valtioneuvoston selvitys: Suomen avaintavoitteet EU-vaalikaudelle 2024–2029 / lausuntopyyntö

PATRIAN LAUSUNTO VALTIONEUVOSTON SELVITYKSESTÄ SUOMEN AVAINTAVOITTEISTA EU-VAALIKAUDELLE 2024-2029

Teema: EU:n suunnitelmat puolustusyhteistyöstä esimerkiksi teollisuuden ja yhteishankintojen osalta

Yleistä

Patrian lausunnossa keskitytään pyydetysti puolustusyhteistyöhön. Patrian näkemyksen mukaan Suomen pääprioriteetit EU:n strategiseen agendaan ja tulevan komission ohjelmaan on hyvin linjattu. Erityisesti Euroopan kokonaisturvallisuuden parantaminen ja Euroopan strategisen kilpailukyvyn vahvistaminen edellyttävät Euroopan teollisen ja teknisen perustan oleellista vahvistamista.

Suomen avaintavoitteiden saavuttaminen puolustusyhteistyön ja kokonaisturvallisuuden osalta edellyttää Suomen kantojen ja toimenpiteiden valmistelua, koordinointia ja priorisointia yli sektorirajojen siten, että kansallisen puolustusteollisuuden ja tutkimuslaitosten asiantuntemus sisällytetään valmisteluun. Tämä edellyttää hallinnon valmistelun riittävää laadullista ja määrällistä resursointia.

Selvityksessä on hyvin, mutta hieman irrallisesti todettu, että *eurooppalaisten suorituskykyjen kehittäminen ja tehokas käyttö edellyttävät kilpailukykyistä puolustuksen teollista ja teknologista perustaa*. Tämä on näkemyksemme mukaan itsestään selvä asia. Patria ehdottaa tavoitteisiin lisäystä, jossa todetaan Suomen tavoitteeksi edistää näkemystä, että Euroopan puolustuksen kilpailukykyinen teollinen ja tekninen perusta on oleellinen osa kokonaisturvallisuuden infrastruktuuria ja käytännön kriisinsietokykyä.

Jäsenvaltioiden erityispiirteet sekä niiden ja instituutioiden keskinäisen toimivallan jako

Selvityksessä todetaan:

- *Jäsenmaiden erityispiirteet on huomioitava valmistelussa nykyistä paremmin ja **unionin sekä jäsenmaiden keskinäistä toimivallan jakoa on kunnioitettava**. Säädösehdotusten tulee perustua riittävän kattaviin ja jäsenvaltioiden erot huomioiviin komission **vaikutusarviointeihin** sekä eri aloitteiden ja toimenpiteiden yhteisvaikutusten kokonaisarviointiin.*
- *Suomen tavoitteena on EU:n ja Naton yhteistyön syventämisen ohella EU:n ja Yhdysvaltojen mahdollisimman tiivis ja strateginen yhteistyösuhde*.

Toimiva roolitus on tärkeää EU:n, Naton, Yhdysvaltojen ja luotettavien kumppaneiden yhteistyön toimivuudelle. Erityisen tärkeää selvityksessä esitetyn linjan noudattaminen on tulevissa puolustusaloitteissa.

Copyright Patria. All rights reserved.

Näiden periaatteiden tiukka noudattaminen on erittäin tärkeää, kun tavoitellaan puolustusyhteistyön syventämistä laaja-alaisesti ja konkreettisesti sekä samaan aikaan EU:n ja Naton yhteistyön syventämistä. Viime vuosina on tullut suuri määrä puolustusyhteistyöhön liittyviä aloitteita, joissa näitä periaatteita ei ole noudatettu.

Kokonaisturvallisuus ja vahvempi Eurooppa

Patria kannattaa selvityksen keskeisiä linjauksia:

- *Suomen etu on, että EU on turvallisuudessa ja puolustuksessa mahdollisimman vahva ja toimintakykyinen. Suomi tukee EU:n puolustusyhteistyön syventämistä, jota on jatkettava laaja-alaisesti ja konkreettisesti.*
- *Suomi tukee Euroopan puolustuksen huoltovarmuuden vahvistamista myös oikeudellisesti sitovin järjestelyin.*

Patria on samaa mieltä myös selvityksen yhteistyötahoihin liittyvistä keskeisistä linjauksista:

- *Suomen näkemyksen mukaan EU:n tulee olla vahvempi geopoliittinen toimija, sillä Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa yhdistettynä kiristyvään suurvaltakilpailuun on muuttanut Euroopan turvallisuusympäristöä nopeasti, merkittävästi ja pitkäkestoisesti*.
- *Luotettavien teknologiakumppaneiden merkitys korostuu nykyisessä geopoliittisessa tilanteessa*.

Ukrainan tukemisen linjaus on hyvä, selkeä ja se ulottuu riittävän pitkälle tulevaisuuteen. Ukrainan materiaalisen tuen varmistaminen on edellyttänyt, ja tulee jatkossakin edellyttämään, teollisuuden tuotantokyvyn kasvattamiseen liittyviä investointeja. EU:n tulee varmistaa tehtyjen investointien takaisinmaksu hyväksyttävällä riskitasolla, mutta jättää investointien toteutusvastuu teollisuudelle.

Suomi korostaa tarvetta vahvistaa unionin kriisinsietokykyä eli kokonaisvaltaista ja laaja-alaista varautumista mahdollisiin tuleviin kriiseihin ja hybridiuhkiin. Patria on samaa mieltä tästä. Juuri tällä alueella EU voisi vahvistaa kokonaisturvallisuutta huomattavasti selvityksessä esitetyillä tavoilla. Suomella on paljon annettavaa, ja on loogista edistää kokonaisturvallisuusajattelua ja suomalaista huoltovarmuusajattelua myös EU-tasolla. Tässäkin on oleellista muistaa linjaus: *jäsenmaiden erityispiirteet on huomioitava valmistelussa.* Suomen hyvin toimivaa kokonaisturvallisuusjärjestelmää ei kannata rikkoa EU tason linjauksilla. *Oikeudellisesti sitovat, alueelliset huoltovarmuusjärjestelyt Pohjoismaiden kesken olisivat tärkeitä ja voisivat toimia osaratkaisuina EU:n tasoista järjestelmää kehitettäessä*.

Strateginen kilpailukyky

Pääprioriteettien perusteella on **talouden ja rahoituksen näkökulmasta** luontevaa edistää rahoituksen kohdentamista kokonaisturvallisuutta vahvistaviin toimiin. Patrian mielestä olisi luontevaa kasvattaa Euroopan puolustusrahastoa oleellisesti. Puolustusrahaston kehityshankkeet mahdollistavat riittävän osallistujapohjan kokoamisen myöhemmille yhteishankinnoille ja antavat osallistujille aikaa harmonisoida vaatimuksensa ja hankintabudjettiensa aikautuksen. Puolustusrahaston laajempi käyttö edellyttää myös kotimaisen vastinrahoituksen ja hallinnon resurssien vahvistamista. Verkottuminen Euroopan puolustusrahaston projekteihin osallistumalla

Copyright Patria. All rights reserved.

mahdollistaa kotimaisten yritysten pääsyn eurooppalaisiin arvoketjuihin, kasvattaa huoltovarmuutta ja keskinäisriippuvuutta sekä eurooppalaisella että kansallisella tasolla. Esimerkiksi Patrian johtama FAMOUS-konsortio, jossa on mukana 35 yhtiötä/organisaatiota 9 maasta, on sopinut komission kanssa maksimissaan 95 M€ tuesta tuotekehitykseen. Suomen näin saaman kehitysrahoitusosuuden kokoaminen pelkästään kansallisesti olisi ollut lähes mahdotonta.

EU:n keinovalikoimassa on korostunut yhteishankintojen tukeminen, mikä on toiminut erityisesti kulutusmateriaalissa, kuten amputarvikkeissa. Patrian kannalta erittäin tärkeitä ja toimivia ovat valtioiden yhteisistä tarpeista lähtevät, koordinoidut yhteiset kehityshankkeet. Näiden hankkeiden menestyksen esteenä on usein se, että mahdollisten osallistujamaiden vaatimuksia, aikatauluja ja budjetteja aletaan sovittaa yhteen liian myöhäisessä vaiheessa. Menestyksellisenä yhteishankintaesimerkkinä toimii CAVS-hanke (Common Armoured Vehicle System), jossa kehitetään keskenään yhteensopivia ajoneuvojärjestelmiä usean maan tarpeeseen. Yhteensopivat järjestelmät, tuotantolinjat ja varaosat lisäävät Euroopan kriisinsietokykyä ja huoltovarmuutta. Kysyntä tällaisiin hankkeisiin on lisääntynyt viime vuosina ja yhteismarkkinoiden kehittämisen yhtenä askeleena olisi hyvä varmistaa, että jäsenvaltioilla olisi yhtenevät valmiudet solmia esimerkiksi ns. government-to-government -hankintajärjestelyjä.

Selvityksessä Suomi korostaa, *että **EU:n digitaalinen johtajuus** edellyttää investointeja erityisesti murrosteknologioihin, kuten tekoälyratkaisut, suurteho- ja kvanttilaskenta, siruteknologia sekä 6G. Suomi korostaa EU:n globaalin vaikuttavuuden parantamista erityisesti murrosteknologioiden standardointiin liittyen. Euroopan strateginen kilpailukyky sekä häiriönsietokyvyn vahvistaminen vaativat tehostettujen riskinhallintatoimien lisäksi lisäpanostuksia kriittiseen digitaaliseen infrastruktuuriin, kuten mobiiliverkkoihin, merikaapeleihin, satelliitteihin, datakeskuksiin, tulevaisuuden teknologiaratkaisuihin ja kriittisiin teknologioihin sekä eurooppalaisten arvoketjujen kehittämiseen. Osana tätä kokonaisuutta tulee tunnistaa korkean kyberturvallisuuden tason ja osaamisen merkitys Euroopan kilpailukyvylle.* Patrian mielestä panostus EU:n digitaaliseen johtajuuteen on erittäin tärkeää. Tähän liittyvät teknologiat ja digitaalinen infrastruktuuri ovat yhä enemmän perustana myös kilpailukykyiselle puolustukselle. Suomella on erinomaiset lähtökohdat lisätä Euroopan kokonaisturvallisuutta tukemalla sektorirajat ylittäviä ekosysteemejä murrosteknologioiden alueella. Digitaalinen johtajuus edellyttää sääntelyn ohella globaaleilla markkinoilla kilpailukykyisä yrityksiä.

Puolustustarvikkeiden yhteismarkkinat

Patria kannattaa selvityksen linjausta, että *Suomen tavoitteena on, että unioniin luotaisiin puolustustarvikkeiden yhteismarkkinat.*

Patrian näkemyksen mukaan olisi hyvä kuvata tavoitetila: miltä EU:n puolustus näyttää, kun se on riittävän syvää ja yhteismarkkinat toimivat. Tämä tavoitetila olisi syytä jakaa EU:n jäsenmaiden ja instituutioiden kesken, jolloin konkreettiset toimenpiteet voitaisiin suunnitella alusta asti

- jäsenmaiden erityispiirteet huomioiden,
- toimivaltajakoa kunnioittaen,
- yhteensopivasti Naton tehtävien kanssa.

Copyright Patria. All rights reserved.

Patria

6.3.2024

Patrian kannalta suurin ongelma puolustustarvikkeiden yhteismarkkinoilla on tällä hetkellä suurten jäsenmaiden käytäntö kohdistaa hankinnat omalle teollisuudelleen.

Selvityksessä todetaan, *Suomi kannattaa EU:n puolustusteollisuuden sisällyttämistä kestävän rahoituksen taksonomiaan*. Samoin todetaan, että *Suomi edistää EU-tasolla toimintatapaa, joka huomioi koordinoidusti kaikki politiikkasektorit varautumisen vahvistamisessa.* Taksonomiakysymyksellä ei ole Patrian kaltaisille valtio-omisteisille yrityksille niin suurta merkitystä kuin esimerkiksi pienille siviiliteknologiavetoisille yrityksille, joita halutaan houkutella puolustustoimialalle. Nykyiseen rahoitustaksonomian tulkintaan sisältyy Pk-yritysten kannalta merkittävä riski, että niiden pääomitusmahdollisuudet voivat rajoittua merkittävästi, mikäli ne osallistuvat puolustusmarkkinoille, Suomi voisi ajaa, ei pelkästään kannattaa, tätä sektorirajat ylittävää kokonaisturvallisuuden ja teknologian näkökulmasta tärkeää tavoitetta.

Patria Info@patria.fi www.patria.fi

Copyright Patria. All rights reserved.